

Η αντιμετώπιση της εκτατικής κτηνοτροφίας στις ρυθμίσεις των χρήσεων γης στις προστατευόμενες περιοχές

Π. Κακούρος

Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων Υγροτόπων, 14^ο χλμ. Θεσσαλονίκης-Μηχανιώνας Τ.Θ. 60394
57001 Θέρμη, e-mail: petros@ekby.gr

Περίληψη

Η εκτατική κτηνοτροφία αποτελεί μια από τις κυριότερες χρήσεις γης που απαντούν στις προστατευόμενες περιοχές και ως εκ τούτου η άσκησή της αποτελεί αντικείμενο γενικών και ειδικών ρυθμίσεων. Στην εργασία αυτή εξετάστηκε πώς αντιμετωπίζεται η κτηνοτροφία στις ρυθμίσεις χρήσεων γης που αφορούν προστατευόμενες περιοχές του Ν. 1650/86. Από τα έως τώρα εκδοθέντα 13 Προεδρικά Διατάγματα ή Υπουργικές Αποφάσεις που αφορούν τον χαρακτηρισμό περιοχών, προέκυψε ότι η κτηνοτροφία αντιμετωπίζεται ως συμβατή με τη διατήρηση της φύσης, ενώ σε αρκετές περιπτώσεις επιβάλλεται η εκπόνηση ειδικής διαχειριστικής μελέτης. Η κτηνοτροφία αντιμετωπίζεται κυρίως ως τυπική οικονομική δραστηριότητα, αν και αναγνωρίζεται ο ρόλος της ως μέσου επίτευξης ειδικότερων σκοπών διατήρησης.

Λέξεις κλειδιά: Εκτατική κτηνοτροφία, προστατευόμενες περιοχές, χρήσεις γης

Εισαγωγή

Τα λιβάδια αποτελούν έναν από τους κυριότερους τύπους κάλυψης στις προστατευόμενες περιοχές της Ελλάδας. Ενδεικτικά, σύμφωνα με τα στοιχεία του Corine Land Cover 2000, οι εκτάσεις με τύπους κάλυψης που συνδέονται με την εκτατική κτηνοτροφία (Bossard et al. 2000) καλύπτουν το 17,4% της συνολικής έκτασης των περιοχών του δικτύου NATURA 2000 στην Ελλάδα (Πίνακας 1), ενώ τα δάση καλύπτουν το 30,3%.

Πίνακας 1. Τύποι κάλυψης που συνδέονται με την κτηνοτροφία σύμφωνα με το Corine Land Cover 2000 στις περιοχές του δικτύου NATURA 2000 της Ελλάδας.

Κωδικός και ονομασία τύπου κάλυψης	Έκταση (ha)
231 Λιβάδια με ξυλώδη βλάστηση έως 50%	1982,54
321 Ποολίβαδα	91.278,29
322 Εκτάσεις με χαμηλή θαμνώδη βλάστηση	6182,58
323 Θαμνώδης σκληρόφυλλη βλάστηση	163.809,90
324 Μεταβατικές δασώδεις-θαμνώδεις εκτάσεις	90.448,13
333 Εκτάσεις με αραιή βλάστηση	14.383,83
Σύνολο εκτάσεων με λιβαδική βλάστηση	368.085,27
Σύνολο χερσαίων εκτάσεων NATURA 2000	2.105.684,20

Ταυτόχρονα, όλο και περισσότερο αναγνωρίζεται ο σπουδαίος οικολογικό ρόλος της εκτατικής κτηνοτροφίας στη διαχείριση των φυσικών οικοσυστημάτων και των προστατευόμενων περιοχών (Papanastasis 1998). Πρόσφατες έρευνες στην Ελλάδα (Kazoglou et al. 2004, Τσιακίρης και Στάρα 2006) επιβεβαιώνουν ότι η αειφορικά σχεδιασμένη άσκηση της κτηνοτροφικής δραστηριότητας μπορεί να συμβάλλει σημαντικά στη διατήρηση της βιοποικιλότητας και στην ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας των προστατευόμενων περιοχών. Σημαντικός είναι επίσης ο ρόλος της στη διατήρηση των τοπίων μεταξύ των προστατευόμενων περιοχών και των ενδιατημάτων που απαντούν σε αυτά (Kettunen et al. 2007). Είναι επομένως κατανοητοί οι λόγοι για τους οποίους το θεσμικό πλαίσιο ανακήρυξης και διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών ασχολείται με τη ρύθμιση των κτηνοτροφικών δραστηριοτήτων.

Η ελληνική νομοθεσία περιλαμβάνει μια μεγάλη ποικιλία κατηγοριών προστατευόμενων περιοχών. Οι σημαντικότερες από άποψη μεγέθους και φυσικών γνωρισμάτων είναι εκείνες που ανακηρύσσονται με βάση το Ν. 1650/1986, όπως αυτός τροποποιήθηκε με τον Ν. 2742/1999. Οι γενικοί όροι και περιορισμοί άσκησης δραστηριοτήτων και εκτέλεσης έργων εντός των προστατευόμενων περιοχών καθορίζονται με Προεδρικό Διάταγμα (ΠΔ) που προβλέπεται στις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 21 του Ν. 1650/86 και από Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις (ΚΥΑ) σε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις. Οι ειδικότερες ρυθμίσεις άσκησης των επιτρεπόμενων δραστηριοτήτων περιγράφονται στα Σχέδια Διαχείρισης και τους Κανονισμούς Διοίκησης και Λειτουργίας, σύμφωνα με το Άρθρο 15 του Ν. 2742/1999, που εγκρίνονται με απόφαση του Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.

Μέθοδος ανάλυσης

Η εργασία βασίστηκε στην ανάλυση του νομικού πλαισίου περιοχών που έχουν ανακηρυχθεί σε εθνικό πάρκο, σε περιοχή οικοανάπτυξης κ.λπ. κατηγοριών του Ν. 1650/86. Για τους σκοπούς της παρούσας εργασίας έγινε ανασκόπηση των πράξεων ανακήρυξης των προστατευόμενων περιοχών για τις οποίες έχουν εκδοθεί τέτοιες πράξεις. Οι περιοχές παρουσιάζονται στον πίνακα 2 και είναι 13 (Απρίλιος 2008¹).

Οι περιοχές αυτές αντιπροσωπεύουν τις κύριες ομάδες στις οποίες μπορούν να διακριθούν οι 33 προστατευόμενες περιοχές που έχουν θεσμοθετηθεί ή προγραμματίζονται να θεσμοθετηθούν. Ειδικότερα αντιπροσωπεύονται ορεινές δασικές περιοχές με μεγάλα υψόμετρα (8), ορεινές δασικές περιοχές χαμηλότερων υψομέτρων (4, 6, 9), λίμνες (2), λίμνες με τη λεκάνη απορροής τους (4), τεχνητές λίμνες (6), παράκτιες περιοχές με λιμνοθάλασσες (10, 11, 12), παράκτιες περιοχές εκβολών ποταμών, (7, 10, 11), νησιωτικές περιοχές (3, 5, 13), θαλάσσιες περιοχές (1, 3, 5, 11) και υγρά τοπία νησιωτικών περιοχών (12). Επίσης οι εξετασθείσες περιοχές βρίσκονται διάσπαρτες σε όλη την Ελλάδα και παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλότητα μεγέθους από πολύ μικρές (12) έως πολύ μεγάλες (3, 8).

Η ανάλυση βασίστηκε στην απάντηση επτά ερωτημάτων που μπορούν να δώσουν μια σαφή εικόνα του θεσμικού καθεστώτος για την εκτατική κτηνοτροφία. Ειδικότερα εξετάστηκε:

1. Αν η κτηνοτροφία επιτρέπεται ή όχι.
2. Αν επιτρέπεται, υπάρχουν γενικές ή ειδικές ρυθμίσεις για την άσκησή της;
3. Υπάρχουν άλλες χρήσεις που αντιμετωπίζονται ως αμοιβαία αποκλειόμενες με την κτηνοτροφία;
4. Προβλέπεται η σύνταξη ειδικής διαχειριστικής μελέτης;
5. Η κτηνοτροφία αντιμετωπίζεται ως τυπική παραγωγική δραστηριότητα, ως μέσο επίτευξης σκοπών που σχετίζονται με τη διατήρησης της φύσης και του τοπίου ή και τα

¹ <http://www.minenv.gr/1/12/121/12103/g1210300/g121030000000.html>

- δυο;
6. Υπάρχουν διατάξεις ή προβλέψεις προώθησης κάποιων μορφών της;
 7. Υπάρχουν διατάξεις ή προβλέψεις προώθησης της εκτατικής κτηνοτροφίας ή της βιολογικής κτηνοτροφίας;

Πίνακας 2. Προστατευόμενες περιοχές για τις οποίες έγινε ανασκόπηση των ρυθμίσεων για την εκτατική κτηνοτροφία.

α/α	Προστατευόμενη περιοχή	Πράξη κήρυξης
1	Εθνικό Πάρκο Σχινιά – Μαραθώνα	ΠΔ: ΦΕΚ 395/Δ/3-7-2000
2	Περιοχή Οικοανάπτυξης Λίμνης Παμβώτιδας Ιωαννίνων	ΚΥΑ: 22943, ΦΕΚ649/Δ/5-6-2003
3	Εθνικό θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου – Β. Σποράδων	ΚΥΑ: 23537, ΦΕΚ621/Δ/19-6-2003
4	Εθνικό Πάρκο Λιμνών Κορώνειας – Βόλβης	ΚΥΑ: 6919, ΦΕΚ248/Δ/5-3-2004 ΠΔ: ΦΕΚ 906/Α/22-12-99
5	Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου	Τροποποίηση: ΦΕΚ 1272/Δ/27-11-2003
6	Εθνικό Πάρκο Υγρότοπου Κερκίνης	ΚΥΑ: 42699, ΦΕΚ98/Δ/8-9-06
7	Εθνικό Πάρκο Δέλτα Έβρου	ΚΥΑ:4110, ΦΕΚ102Δ/16-3-2007
8	Εθνικό Πάρκο Β. Πίνδου (Εθνικών Δρυμών Βίκου – Αώου και Πίνδου)	ΚΥΑ:23069, ΦΕΚ 639/Δ/14-6-2005
9	Εθνικό Πάρκο Δάσους Δαδιάς–Λευκίμμης–Σουφλίου	ΚΥΑ: 35633, ΦΕΚ 911/Δ/13-10-2006
10	Εθνικό Πάρκο Λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου	ΚΥΑ: 22306, ΦΕΚ 477/Δ/31-5-2006
11	Εθνικό Πάρκο Αμβρακικού Κόλπου	ΚΥΑ: 11989, ΦΕΚ 123/Δ/21-3-2008
12	Υγρότοπος και στην ακτή Ψαλιδίου Δήμου Κω	ΠΔ: ΦΕΚ 571/Δ/6-9-2006
13	Καθορισμός όρων και περιορισμών για την προστασία, διατήρηση και διαχείριση της φύσης και του τοπίου σε χερσαία και υδάτινα τμήματα της δυτικής Μήλου	ΚΥΑ: 49567, ΦΕΚ 1071/Δ/22-12-2006

Αποτελέσματα

Η εκτατική κτηνοτροφία επιτρέπεται σε όλες τις περιοχές που εξετάστηκαν, με εξαίρεση το Εθνικό Πάρκο Σχινιά. Σημαντική διαφοροποίηση εντοπίζεται στην περίπτωση της Ζακύνθου όπου η κτηνοτροφική δραστηριότητα στις ζώνες προστασίας της φύσης επιτρέπεται μόνο για οικόσιτα ζώα, σε ορισμένες δε περιπτώσεις μόνο εντός περιφράξεων. Γενικές ή ειδικές ρυθμίσεις για την άσκησή της κτηνοτροφίας υπάρχουν, αλλά ακολουθούν μάλλον την αρχή της προφύλαξης², ώστε έως την ολοκλήρωση των μελετών οι τυχόν επιπτώσεις από την άσκησή της να περιορισθούν στα υφιστάμενα επίπεδα (. Αξίζει να επισημανθεί ότι αντίστοιχοι περιορισμοί δεν εισάγονται για άλλες χρήσεις γης, όπως π.χ. για την οικιστική ανάπτυξη. Σε όλες τις περιπτώσεις όπου εισάγονται ρυθμίσεις για την κτηνοτροφία (εκτός της περίπτωσης των Βορείων Σποράδων) υπάρχει πρόβλεψη ειδικής μελέτης για τη διαχείριση των λιβαδικών εκτάσεων, γεγονός που παραπέμπει σε μια συγκροτημένη προσέγγιση του θέματος.

² http://glossary.eea.europa.eu/terminology/concept_html?term=precautionary%20principle

Καμία άλλη χρήση γης δεν αντιμετωπίζεται ως αμοιβαία αποκλειόμενη με την κτηνοτροφία. Ωστόσο, στην περίπτωση της Πίνδου έχει εισαχθεί μια διάταξη για τη ρύθμιση των μετακινήσεων των κοπαδιών που δεν μπορεί να ερμηνευθεί παρά μόνο ως προσπάθεια να περιορισθούν οι «οχλήσεις» προς τους επισκέπτες της περιοχής από τα μετακινούμενα ζώα. Αξίζει εδώ να σημειωθεί ότι η μετακίνηση των ζώων αλλού αντιμετωπίζεται ως τουριστικός πόρος, όπως π.χ. στο Piemonte της Ιταλίας (Fortina et al. 2000).

Σύνταξη ειδικής διαχειριστικής μελέτης (αναφέρεται με διαφορετικό τρόπο κατά περίπτωση) προβλέπεται στις οκτώ από τις έντεκα περιπτώσεις (4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11) όπου επιτρέπεται η κτηνοτροφική δραστηριότητα. Σύμφωνα με τις ειδικότερες περιγραφές των περιεχομένων τους, στις μελέτες αυτές αναμένεται να προσδιορίζεται τουλάχιστον η βοσκοϊκανότητα. Κατά περίπτωση αναμένεται επίσης να καθορίζεται το είδος των εκτρεφόμενων ζώων, η κατά χώρο και χρόνο οργάνωση της κτηνοτροφίας, καθώς και οι αναγκαίες υποδομές. Σε ορισμένες περιπτώσεις (4, 7) οι ειδικές διαχειριστικές μελέτες συνδέονται με τα σχέδια διαχείρισης των περιοχών, γεγονός ιδιαίτερος επιθυμητό για τον ολοκληρωμένο σχεδιασμό της διαχείρισης (Κακούρος και συν. 2004). Ωστόσο, όπως διαπιστώνουν οι Αρβανίτης και συν. (2006), η εκπόνηση τέτοιων μελετών αντιμετωπίζει σημαντικές δυσκολίες, που συνδέονται με το καθεστώς άσκησης της κτηνοτροφίας γενικότερα. Οι κυριότερες από αυτές είναι η ανυπαρξία κτηματολογίου και προδιαγραφών εκπόνησης τέτοιων μελετών, οι αδυναμίες των δασικών υπηρεσιών σε επίπεδο προσωπικού και μέσων για την υλοποίηση των μελετών αυτών και η αποσπασματικές παρεμβάσεις από πληθώρα υπηρεσιών στα λιβάδια.

Στην πλειονότητα των περιπτώσεων που εξετάστηκαν και για το μεγαλύτερο μέρος κάθε περιοχής, η κτηνοτροφία αντιμετωπίζεται ως τυπική παραγωγική δραστηριότητα. Σε επτά περιοχές (4, 5, 8, 9, 11, 12, 13) αντιμετωπίζεται και ως μέσο διαχείρισης, με πιο σημαντική την περίπτωση του Εθνικού Πάρκου Δάσους Δαδιάς – Λευκίμμης – Σουφλίου, όπου αναγνωρίζεται η συμβολή της κτηνοτροφίας στη διατήρηση των αρπακτικών πουλιών, τα οποία είναι τα σημαντικότερα είδη στην περιοχή.

Διατάξεις ή προβλέψεις προώθησης κάποιων μορφών της υπάρχουν στις δύο από τις έντεκα περιπτώσεις όπου επιτρέπεται η άσκηση εκτατικής κτηνοτροφίας. Αυτές είναι η Κερκίνη και το Δέλτα του Έβρου, στις οποίες προωθείται η εκτροφή βουβαλιών. Η βιολογική κτηνοτροφία δεν αναφέρεται σε καμία από τις έντεκα περιοχές ως προωθούμενη μορφή κτηνοτροφίας. Ειδική αναφορά πρέπει να γίνει και για την μελισσοκομία η οποία αντιμετωπίζεται ως συμβατή δραστηριότητα με τη διατήρηση της φύσης με ορισμένους περιορισμούς, κυρίως σε ό,τι αφορά την εγκατάσταση κυψελών κοντά σε σημεία διέλευσης επισκεπτών.

Ενδιαφέροντες είναι και οι ρυθμίσεις για την κίνηση των οχημάτων. Συχνά προβλέπονται περιορισμοί στην κίνηση οχημάτων, ενώ σε αρκετές περιπτώσεις προβλέπεται η έκδοση αδειών μετά από αίτηση των ενδιαφερομένων. Σε κάποιες μάλιστα περιπτώσεις (π.χ. Βόρειες Σποράδες) υπάρχει ρύθμιση που προβλέπει ότι όλοι οι ασχολούμενοι με την πρωτογενή παραγωγή θα πρέπει να ζητούν άδεια από τον Φορέα Διαχείρισης για να κινούνται προς τους χώρους εργασίας τους. Τέτοιες ρυθμίσεις οριακής νομιμότητας (οι φορείς διαχείρισης δεν είναι δημόσιες αρχές) ακυρώνουν το γενικά θετικό μέτρο της ελεγχόμενης πρόσβασης στις προστατευόμενες περιοχές. Δεδομένων των τρόπων κίνησης των κτηνοτρόφων, τέτοιες ρυθμίσεις, αν δεν εφαρμοσθούν με την αναγκαία ευαισθησία και σε συνεννόηση με τους ενδιαφερόμενους, μπορεί να οδηγήσουν σε εντάσεις και να υποσκάψουν το κύρος του συνόλου των ρυθμίσεων μιας περιοχής.

Συζήτηση-Συμπεράσματα

Η αντιμετώπιση της κτηνοτροφίας στο αναπτυσσόμενο θεσμικό πλαίσιο των προστατευόμενων περιοχών σύμφωνα με τον Ν. 1650/86 διακρίνεται από μια πιο

αντικειμενική αξιολόγηση της συνεισφοράς της στη διατήρηση της φύσης και στη διατήρηση των τοπικών οικονομιών σε σχέση με το παλαιότερο καθεστώς των εθνικών δρυμών που επέβαλε την πλήρη απαγόρευση της στους πυρήνες. Σημειώνεται ότι σε όλους τους κανονισμούς των Εθνικών Δρυμών, εκτός από αυτόν του Εθνικού Δρυμού Πρεσπών, η βόσκηση απαγορεύεται. Οι ρυθμίσεις που εισάγονται αποσκοπούν κυρίως στην αποτροπή ορισμένων επιπτώσεων από την άσκηση της κτηνοτροφικής δραστηριότητας, αν και παρατηρούνται ορισμένες ρυθμίσεις που ενδέχεται να δημιουργήσουν αντιθέσεις των κτηνοτρόφων με τις προσπάθειες για τη διατήρηση της φύσης.

Η εκπόνηση και η υλοποίηση των προβλέψεων των ειδικών διαχειριστικών μελετών για την κτηνοτροφία, παρά τον αναμφισβήτητο θετικό της χαρακτήρα, αναμένεται να προσκρούσει στο σύνολο σχεδόν των προβλημάτων που αφορούν στην άσκηση της εκτατικής κτηνοτροφίας, όπως είναι π.χ. ο ορισμός των εκτάσεων όπου μπορεί να ασκείται, οι αρμοδιότητες δημιουργίας και συντήρησης των υποδομών, οι διαδικασίες ελέγχου για τον πραγματικό αριθμό των βοσκόντων ζώων σε κάθε περιοχή, κ.λπ. Στο βαθμό που αυτά τα θέματα δεν θα επιλύονται για το σύνολο των βοσκόμενων εκτάσεων της χώρας, εκτιμάται ότι οι προβλέψεις των ειδικών αυτών μελετών θα αντιμετωπίσουν σοβαρές δυσκολίες εφαρμογής.

Το θεσμικό πλαίσιο ανακήρυξης και ρύθμισης των χρήσεων γης και δραστηριοτήτων των προστατευόμενων περιοχών δεν προωθεί ιδιαίτερα τη βιολογική κτηνοτροφία και γενικότερα την εφαρμογή κανόνων καλής πρακτικής για τη διατήρηση της φύσης. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό τα θέματα αυτά να αποτελέσουν αντικείμενα των σχεδίων διαχείρισης.

Η εκτατική κτηνοτροφία, ιδιαίτερα στον ορεινό και ημιορεινό χώρο και στα τοπία με μωσαϊκά αγροτικών, δασικών και λιβαδικών τύπων κάλυψης αποτελεί ουσιώδες στοιχείο του χαρακτήρα και των λειτουργιών τους. Σε αρκετές μάλιστα περιπτώσεις αποτελεί και κρίσιμο παράγοντα διατήρησης της ποικιλότητας του τοπίου και των ενδιαιτημάτων πολλών ειδών της χλωρίδας και της πανίδας. Επιπρόσθετα, η εκτατική κτηνοτροφία μπορεί να αποτελέσει μια σημαντική πηγή εισοδημάτων για τις τοπικές κοινωνίες. Οι ρυθμίσεις που εισάγονται πρέπει να διευκολύνουν τη συνέχισή τους και να διευκολύνουν τον εκσυγχρονισμό των πρακτικών τους.

Βιβλιογραφία

- Αρβανίτης, Π., Β. Λούκα, Α. Βασιλάκη, Μ. Κοζυράκη και Ε. Εσερίδου. 2006. Προτεινόμενα διαχειριστικά μέτρα στην προστατευόμενη περιοχή Αστερουσίων: προβλήματα και προοπτικές, σελ. 21-27. Λιβαδοπονία Ξηροθερμικών Περιοχών. Πρακτικά 5ου Πανελληνίου Λιβαδοπονικού Συνεδρίου. (Β.Π. Παπαναστάσης & Ζ. Παρίση, επιμ. έκδοσης). Ηράκλειο Κρήτης, 1-3 Νοεμβρίου 2006.
- Bossard, M., J. Feranec and J. Otahel. 2000. CORINE land cover technical guide - Addendum 2000. European Environment Agency, Copenhagen, 105 p.
- Fortina, R., L.M. Battaglini, S. Tassone, A. Mimosi and A. Ripamonti. 2000. The shepherd's road: pastoralism and tourism in Piemonte. Recognising European pastoral farming systems and understanding their ecology: a necessity for appropriate conservation and rural development policies p. 26-28. Proceedings of the seventh European Forum on Nature Conservation and Pastoralism. Ennistymon County Clare, Ireland 17 – 21 June 2000. EFNCP Occasional Publication number 23.
- Harremoës, P, D. Gee, M. MacGarvin, A. Stirling, J. Keys, B. Wynne, S. Guedes Vaz. 2002. Late lessons from early warnings: the precautionary principle 1896-2000. European Environment Agency. Environmental issue report No 22. 211 p.
- Kazoglou, Y.E., F. Mesléard and V.P. Papanastasis. 2004. Water buffalo (*Bubalus bubalis*) grazing and summer cutting as methods of restoring wet meadows at Lake Mikri Prespa, Greece, p. 225-227. Land Use Systems in Grassland Dominated Regions (A. Lüscher, B.

- Jeangros, W. Kessler, O. Huguenin, M. Lobsiger, N. Millar and D. Suter, editors). Proceedings of the 20th General Meeting of the European Grassland Federation, Luzern, Switzerland 21-24/06/2004. EGF, Vol. 9 Grassland Science in Europe.
- Κακούρος, Π., Β. Τσιαούση και Ε. Χατζηχαραλάμπους. 2004. Οδηγίες εκπόνησης σχεδίων διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών. Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων-Υγροτόπων (EKBY) και ΥΠΕΧΩΔΕ. Θέρμη. Σελ. 72
- Kettunen, M, A. Terry, G. Tucker, and A. Jones 2007. Guidance on the maintenance of landscape features of major importance for wild flora and fauna - Guidance on the implementation of Article 3 of the Birds Directive (79/409/EEC) and Article 10 of the Habitats Directive (92/43/EEC). Institute for European Environmental Policy (IEEP), Brussels, 114 pp. & annexes.
- Papanastasis, V.P. 1998. Livestock grazing in Mediterranean ecosystems: an historical and policy perspective. In Ecological Basis of Livestock Grazing in Mediterranean Ecosystems, 6 p.p. V.P. Papanastasis and D. Peter (eds), EUROP, Brussels.
- Τσιακίρης, Ρ. και Κ. Στάρα. 2006. Η σημασία του μωσαϊκού των ενδιαιτημάτων των αγροκτηνοτροφικών οροπεδίων του Εθνικού Δρυμού Βίκου-Αώου για την ορνιθοπανίδα. σελ. 423-428. Λιβάδια των Πεδινών και Ημιορεινών Περιοχών: Μοχλός Ανάπτυξης της Υπαίθρου. Πρακτικά 4ου Πανελληνίου Λιβαδοπονικού Συνεδρίου. (Π. Πλατής, Α. Σφουγγάρης, Θ.Γ. Παπαχρήστου και Α. Τσιόντσης, επιμ. έκδοσης). Βόλος, 10-12 Νοεμβρίου 2004.

The legal status of animal husbandry in the protected areas of Greece

Petros Kakouros

Greek Biotope / Wetland Centre 14th km Thessalonikis-Mihanionas, Po Box 60394, 57001
Thermi, Greece, e-mail: petros@ekby.gr

Summary

Extensive animal husbandry is one of the main land uses in protected areas in Greece and as such is subjected to general and special laws and regulations. In this work the legal framework for extensive animal husbandry in the Greek protected areas established with Law 1650/86 was reviewed. From the currently issued 13 Presentential Degrees or Common Ministerial Decisions that were examined, extensive animal husbandry was found to be treated as complying with the conservation objectives of the protected areas. In several cases the establishing acts order for a special management plan. Extensive animal husbandry is generally treated as a typical economic activity of the rural areas, while often its special contribution to the achievement of conservation objectives is also acknowledged.

Key words: Extensive animal husbandry, protected areas, land use.